

ASPECTE CONTABILE ȘI PROVOCĂRI PRIVIND ADMINISTRAREA TVA-ULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

ACCOUNTING ASPECTS AND CHALLENGES IN VAT ADMINISTRATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autor: Iraida CHIRTOACĂ

chirtoaca.iraida@ase.md

Coordonator științific: Angela POPOVICI

Dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova

popovici.angela.alexandru@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8844-0304>

Abstract. *The state budget is the basic source for financing open uses, basically composed of incomes collected from charges and obligations. The Value Added Tax (VAT) is a critical component of the Republic of Moldova's fiscal structure, having a considerable impact on both the economy and the public budget.. VAT is crucial for supporting public finances and stimulating the economy. Its proper application and efficient administration contribute to reducing tax evasion, increasing budget revenues, and ensuring tax fairness. The topic is relevant for understanding the impact of taxation on the economy and identifying tax optimization practices.*

The article analyzes the importance of VAT in the national economy, highlighting its role in budget revenue collection and its impact on the accounting activities of clients and suppliers. It investigates the challenges in VAT administration and explores opportunities for improving the fiscal framework. The research employs qualitative and quantitative methods, such as the analysis of fiscal legislation and case studies. The findings emphasize the necessity of an efficient VAT system to support public finances and optimize tax compliance.

Keywords: VAT, deduction, reimbursement, advance.

JEL:M41

Introducere

Încă din cele mai vechi timpuri, statul a căutat metode de dezvoltare financiară sustenabilă, consolidând diverse instrumente fiscale pentru generarea veniturilor și menținerea unei economii durabile. Veniturile bugetare reprezintă sursa principală de finanțare a sectorului public, iar unul dintre cele mai importante impozite este taxa pe valoare adăugată (TVA), colectată de la agenții economici plătitori de TVA. Sistemul fiscal urmărește o colectare echitabilă a taxelor și evitarea dublei impozitări. Prezentul studiu explorează importanța aplicării corecte a TVA și impactul acestuia asupra economiei naționale, analizând provocările și oportunitățile pe care le prezintă. Literatura de specialitate din Republica Moldova privind TVA abordează aspecte juridice, economice și contabile, principalele surse incluzând: Codul Fiscal al RM – baza juridică a TVA, stabilind regulile de calcul, declarare și plată. Modificările din 2025 au clarificat scutirile de TVA pentru anumite bunuri și servicii și au vizat îmbunătățirea colectării veniturilor. Studii academice – analizează mecanismele de aplicare a TVA, provocările administrării fiscale și impactul asupra economiei, subliniind rolul acestuia în reducerea evaziunii fiscale și asigurarea echității fiscale. Manuale și ghiduri practice – oferă soluții pentru înregistrarea corectă a operațiunilor TVA, adaptate specificului fiecărui domeniu. Sursele existente evidențiază progresele legislative și practice în administrarea TVA, subliniind necesitatea simplificării procedurilor și optimizării politicilor fiscale pentru creșterea eficienței colectării și reducerea poverii administrative asupra contribuabililor.

Metodele de cercetare. În cadrul cercetării privind TVA, au fost aplicate metode teoretice și practice: *metode teoretice* – studierea detaliată a cadrului legislativ și normativ din Republica Moldova,

inclusiv analiza modificărilor recente ale Codului Fiscal și a reglementărilor conexe; *metode practice* – aplicarea cunoștințelor dobândite pe parcursul studiilor universitare în rezolvarea unor situații și probleme practice legate de înregistrarea, calcularea și raportarea TVA, utilizând studii de caz și aplicații, precum și *analiza comparativă* – a cotelor TVA și a politicilor de aplicare din Republica Moldova, având ca scop identificarea asemănărilor și diferențelor din cadrul legislativ intern, precum și evaluarea impactului acestora asupra economiei și contribuabililor. Studiile arată că administrarea corectă a TVA-ului ajută la reducerea evaziunii fiscale și crește transparența fiscală, stimulând, totodată, competitivitatea economiei naționale.

Conținutul de bază. TVA este un impozit indirect, destinat să contribuie la buget prin colectarea unei părți din valoarea mărfurilor livrate și a serviciilor prestate care sunt impozabile, precum și din valoarea mărfurilor și serviciilor importate. Acest impozit pe consum este, în final, suportat de consumatorul care achiziționează respectivele bunuri sau servicii. Prin urmare, transferul TVA către bugetul de stat se realizează prin intermediul persoanelor fizice și juridice înregistrate ca plătitori de TVA sau recunoscute ca subiecți ai impozitării [2]. În RM sunt aplicate două cote ale TVA prezentate în figura 1.

Standart: 20%	• aplicată valorii impozabile a livrării de mărfuri și a serviciilor prestate
Cotă redusă: 8%	• la pâine și produse de panificație; • la medicamente cu pozitia 3001-3004; • la producția de zootehnie, etc,

Figura 1. Cotele TVA pentru anul 2025, Republica Moldova

Sursa: elaborat de singraf în baza [tit. 3, art. 96 Codul Fiscal]

Din data de 16 decembrie 2024, conform art.1 extras din Hotărârea de Guvern nr. 286, emisă la data de 12 decembrie 2024, din cauza insuficienței resurselor energetice s-a instituit starea de urgență, timp de 60 zile, astfel cota TVA pentru Horeca, s-a redus la 6%, conform prevederilor Legii nr. 76/2021. Începând cu data de 14 februarie 2025, se va aplica cota de TVA de 8%. Conform articolului 103 din Codul Fiscal al Republicii Moldova, anumite activități și bunuri sunt scutite de TVA, printre care:

Locuințele și pământul – Scutirea se aplică tranzacțiilor legate de livrarea, arendarea locuințelor și terenurilor, precum și drepturilor aferente acestora, cu excepția comisioanelor percepute pentru astfel de tranzacții.

Mărfurile, serviciile prestate de instituțiile de învățământ publice și private, aferente desfășurării nemijlocite a procesului de educațional conform prevederilor Codului Educației, etc.

Aceste prevederi sunt menite să sprijine anumite sectoare economice și categorii de contribuabili, precum și să stimuleze accesibilitatea la produse de bază și locuințe.

Pentru generalizarea informației privind existența și mișcarea taxei pe valoare adăugată, se utilizează conturile: 534, „Datorii față de buget” și 225, „Creanțe ale bugetului” la care sunt prevăzute subconturile: 534.4 ”Datorii privind taxa pe valoarea adăugată” și 225.2 ”Creanțe privind taxa pe valoarea adăugată”. TVA colectat (sumă încasată din livrări) este înregistrat în creditul contului 534.4, iar TVA deductibil (achitat pentru procurări) este înregistrat în Debitul contului 534.4.[6] Evidența TVA colectat și deductibil se realizează în registrul de evidență a livrărilor și procurărilor, completat pe baza facturilor fiscale emise. Obligația de achitare a TVA se determină lunar și se raportează prin Declarația privind TVA (formularul TVA12), care trebuie depusă până pe 25 ale lunii următoare perioadei de gestiune. În practică, una dintre provocările frecvente este achitarea în avans pentru bunuri sau servicii ce urmează a fi furnizate. Conform articolului 108 din Codul Fiscal, obligația de calculare și achitare a TVA apare fie la emiterea facturii fiscale, fie la primirea plății de la beneficiar,

în funcție de care operațiune are loc prima. Astfel, dacă furnizorul primește plata anticipată, TVA-ul se calculează și se achită în avans. După emiterea facturii fiscale, TVA-ul plătit anticipat poate fi compensat sau înregistrat ca deductibil în contul furnizorului.

Exemplul 1. Entitatea „Succes” SRL a încasat, în luna iulie 2024, un avans de 7500 lei de la un client, prin card, pentru livrarea ulterioară de mărfuri. În luna septembrie, furnizorul a livrat mărfurile cumpărătorului, valoarea acestora fiind de 24000 lei. Achitarea integrală a acestei livrări s-a realizat tot în luna septembrie, iar costul efectiv al mărfurilor livrate a fost de 22000 lei. În Tabelul 1 se prezintă înregistrările contabile aferente avansului primit, livrării mărfurilor și costului efectiv al acestora.

Tabelul 1. Contabilizarea TVA, cu acordarea în prealabil a avansului

Nr	Document confirmativ/Conținutul operațiunii	Suma, lei	Dt	Ct
1.	Ordin de plată: Reflectarea încasării unui avans de la cumpărător, în vederea livrării ulterioare de mărfuri	7500	245	523
2.	NC: Reflectarea TVA aferentă avansului primit	1250	225	534
3.	Ordin de plată: Achitarea TVA la buget, calculat de la avansul primit	1250	534.4	242
4.	Factura fiscală: Reflectăm vânzarea mărfii	20000	221	611
5.	Factura fiscală: TVA aferent vânzării	4000	221	534
6.	Act de casare: Concomitent reflectăm costul mărfurilor vândute	22000	711	217
7.	NC: Reflectarea trecerii în cont a sumei avansului	7 500	523	221
8.	NC: Reflectăm stornarea TVA aferentă avansului primit	1250	225	534
9.	Ordin de plată: Reflectarea achitării sumei TVA, rămase pentru livrarea de mărfuri (4000-1250)	2750	534	242
10.	Ordin de plată: Reflectăm stingerea creanței	24000	242	221

Astfel, suma TVA de achitat la buget se determină ca diferență între TVA colectat și TVA deductibil, calculată lunar, cu termen de plată până pe 25 ale lunii următoare. Un aspect esențial pentru conformitatea fiscală și reflecția corectă a tranzacțiilor este TVA-ul plătit anticipat. Exactitatea contabilității TVA depinde de o înregistrare precisă și transparentă a tuturor operațiunilor economice, contribuind la respectarea obligațiilor fiscale și la claritatea situațiilor financiare.

Concluzii. Un sistem fiscal corect și transparent este esențial pentru o economie sustenabilă. TVA are un rol-cheie în stimularea economiei, însă administrarea eficientă a acestuia rămâne o provocare. Printre concluziile principale:

Digitalizarea proceselor fiscale – Reduce erorile, crește transparența și simplifică interacțiunea contribuabililor cu autoritățile.

Educația fiscală – Informarea contribuabililor despre drepturile și obligațiile lor previne erorile și încurajează conformitatea voluntară.

Simplificarea procedurilor – Reducerea birocrăției și a complexității legislative poate stimula respectarea reglementărilor.

Pentru o administrare mai eficientă a TVA, sunt necesare măsuri precum:

✓ *Digitalizarea completă* – Interconectarea bazelor de date și utilizarea tehnologiilor informatice reduc costurile și previn fraudele.

✓ *Programe de educație fiscală* – Campaniile de informare cresc gradul de conformitate și clarifică aplicarea TVA.

✓ *Automatizarea controalelor* – Detectarea discrepanțelor în timp real eficientizează inspecțiile și combate evaziunea.

✓ *Simplificarea legislației* – Revizuirea normelor fiscale îmbunătățește relația dintre contribuabili și administrația fiscală.

O abordare integrată a administrării TVA poate transforma acest impozit într-un instrument eficient pentru colectarea veniturilor și dezvoltarea unui mediu economic predictibil. Digitalizarea, educația

fiscală și simplificarea procedurilor pot asigura Republicii Moldova un sistem fiscal modern, transparent și sustenabil.

Referințe bibliografice

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 62 din 18.09.1997.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148181&lang=ro#
2. V. Bucur, A. Graur. „*Contabilitatea impozitelor teorie și practică*”. Manual. Editura: Chișinău ASEM, 2016. 618 p.
ISBN 9789975758307
3. Disponibil: <https://sfs.md/ro/stiri/modificarile-efectuate-in-codul-fiscal-pentru-anul-2024-privind-impozitul-pe-venit-tva-accize-impozite-si-taxe-locale>
4. *Scutirea TVA*. Disponibil: https://monitorul.fisc.md/catalog/tematic/exemption_vat/
5. *Modificări la compartimentul TVA pentru domeniul HORECA*, din 16.12.2024.
Disponibil: <https://sfs.md/ru/novosti/sfs-informeaza-despre-modificari-la-compartimentul-tva-pentru-domeniul-horeca>
6. “Planul general de conturi contabile” Disponibil: <https://www.contabilsef.md/ro-planul-general-de-conturi-contabile-ru-en-46679/>